

Hørings svar til lokalplansforslag 1147 fra Lokalt Kulturmiljøråd

Kulturmiljørådet er kritisk indstillet til lokalplansforslag 1147, og gør opmærksom på at projektet på flere punkter ikke efterlever indholdet i hhv. miljøvurdering og lokalplanbeskrivelse.

Bygninger i lokalplansområdet

Der forekommer fejl i lokalplanen vedr. Mindet 4, den tidligere varmetue. Bygningen er beskrevet som værende en middel bevaringsværdi 4 (s. 14), hvilket bør rettes til at bygning har høj bevaringsværdi 4. Bygninger 1-4 står indskrevet i kommuneplanen, og skal betragtes som værende bygninger af væsentlig kulturhistorisk værdi. En SAVE 5 er således i kategori lige uden for høj bevaringsværdi. Af lokalplansforslaget fremgår det (s. 14), at pakhuset er vurderet med miljømæssig værdi 4, hvilket betyder, at den er en vigtig del af kulturmiljøet og især i sammenhæng med "De fem Søstre", der har en høj bevaringsværdi, med en SAVE på 3.

Sammenhænge i kulturmiljøet, der påvirkes af lokalplanen

Kulturmiljørådets mener, at lokalplanen skal sikre bygningernes bevaringsværdier og de væsentlige værdier i de helhedsmæssige sammenhænge i kulturmiljøet som en del af den fremtidige udvikling.

Lokalplansforslaget argumenterer for projektets bevaring af bygningernes bevaringsværdi, og at lokalplanen sikrer kulturmiljøets værdier og karakteristika. På side 18 fremgår det: "Lokalplanen sikrer desuden, at en transformering af bygningen skal ske med omtanke for kulturmiljøets særlige værdier og karakteristika. I transformeringen bliver bygningens proportioner fastholdt men bliver også bearbejdet. Bygningens sammensatte volumen, den ottekantede hjørnebygning, bygningens udkræning mod vest, den gentagende vinduesrytme samt det enkle og industrielle facadeudtryk i hvid puds bliver videreført. Stueetagen bliver ændret med store glaspartier, for at skabe en mere åben og udadvendt facade mod det omkringliggende byrum."

Det er ikke kulturmiljørådet opfattelse, at transformationen sker med afsæt i kulturmiljøets særlige værdier og karakteristika. Lagerbygningen forsvinder til fordel for store glaspartier i stueetagen og det store volumen med højhuset, der vil reducere både lagerbygning, "De Fem Søstre" og det samlede kulturmiljøes skala og proportion betragteligt. Rådet finder endvidere, at lokalplanen vil forringe aflæseligheden i de bygninger, der bevares og omdannes, og at forslaget vil svække området fortællerværdi og de kulturhistoriske og miljømæssige værdier for hele området.

Lokalplanen understøtter derfor ikke de helheder og væsentlige sammenhænge i området, hvor højhuset anses som en gennemgribende forandring for kulturmiljøet, der vil forandre og forringe kulturmiljøets karakter og værdier. Højhuset afviger både i skala og udtryk fra sine omgivelser og hverken understøtter eller styrker dermed oplevelsen af det samlede kulturmiljø, som det fremgår af lokalplanen.

Et nationalt industriminde

Som det også fremgår af lokalplansforslaget (s. 16), så er De Fem Søstre og Mindet 6 i 2007 udvalgt og udpeget som en ud af 25 nationale industriminder af Slots- og Kulturstyrelsen. Denne udpegning har til formål at øge kendskabet til det danske industrisamfund og fremhæve udviklingspotentialet i den industrielle kulturarv. Bygning 1 og de fem søstre er udpeget som en sammenhængende struktur, hvor det er vigtigt at bevare en æstetisk og visuel sammenhæng. Siloerne og lagerbygningen blev opført i hvidmalet jernbeton, og stod færdige i 1927.

Slots- og Kulturstyrelsen skriver om udpegningen af de 25 nationale industriminer: "Med status som nationalt industriminde følger en opfordring til, at der i den fremtidige udvikling tages størst muligt hensyn til, at der er tale om steder af national betydning." (<https://slks.dk/omraader/kulturarv/bevaringsvaerdige-bygninger-og-miljoeer/bevaringstemaer/industrikultur/>)

Lokalplanen og den foreslåede bebyggelse i og oven på det nationale industriminde, vil efter rådets opfattelse medføre ødelæggende konsekvenser for oplevelsen og sammenhængen i det nationale industriminde og således være i strid med formålet bag den nationale udpegning.

Det omkringliggende kulturmiljø

Det fremgår af lokalplanforslaget, at de eksisterende bygninger, bygning 1 og 2 i lokalplanområdet er en del af kulturmiljøet 'Aarhus Oliefabrik og Jysk Andelsfoderstofforretning'. Men man overser Mellemarmen, der i Kulturhistorisk redegørelse fra 2013 er udpeget som et potentielt kulturmiljø, som har rummet væsentlige virksomheder som Aarhus Flydedok og Maskinkompagni.

Byens skyline og højhusets indvirkning på oplevelsen af byen

Om højhusets skala fremgår det i lokalplanforslaget side 12: "Skalaen på bygningsfremspringene skal relatere sig til skalaen på de forskellige bygningstypologier, der findes på havnen. Højden på det nederste fremspring skal være i niveau med siloanlægget De Fem Søstre, det mellemste fremspring skal være i niveau med foderstofsiloerne og det øverste fremspring skal relatere sig til havnens skorstene og højhuset Lighthouse på Aarhus Ø." Rådet er uenig i, at højhusets skala skal indskrive sig i en sammenhæng med skyline på Aarhus Ø. Dette er et langt stræk i byen og står i uhensigtsmæssig sammenhæng med byens øvrige markante elementer.

Her bør desuden være en særlig opmærksomhed på en evt. præcedens for lignende højhusbyggerier i nærområdet, hvor lokalplanen vil kunne danne grundlag for lignende byggesager på eksempelvis Mellemarmen. Det er vigtigt allerede på nuværende tidspunkt at fastholde retningslinjer for en skala i byområdet både ved Mellemarmen og Sydhavnen. Realiseres dette projektforslag vil det præge den fremtidige udvikling af et større område. Lokalplanforslaget omhandler derfor ikke blot industrimiljøet omkring de Fem Søstre, men dækker også over udviklingen af en langt større del af havnefronten. Rådet kan ikke finde gode argumenter i konteksten for denne bygning og her bør forlægge en grundigere vurdering af de konsekvenser denne udvikling vil medvirke til.

Rådet er ikke overbevist om at der foreligger en tilstrækkelig vurdering af de konsekvenser højhuset vil få på oplevelsen af byen. I lokalplanforslaget præsenteres 9 visualiseringer af oplevelsen af kystnærhedszonen, men i lokalplanen præsenteres ikke alle visualiseringer af landmarks og påvirkning af skyline, som er obligatorisk i henhold til tillæg til højhuspolitikken (s.26f i højhuspolitikken). Disse fremgår i Miljørapporten til lokalplanforslaget, der viser at højhuset er markant i skylinen fra eksempelvis Ringgadebroen. Rådet savner visualisering og analyse af højhusets indvirkning på oplevelsen af skylinen, når man står i det ældste Aarhus ved f.eks. Store Torv og Aarhus Domkirke eller Bispetorv og Aarhus Teater. I dag fremstår byens skyline domineret af købstadens røde tage, der danner ramme om oplevelsen af den gamle købstad og fortællingen og oplevelsen af Aarhus. Der er her tale om et helt centrale kulturmiljøer, der både rummer middelalderbyen og Aarhus på vej som storby, hvor fortællekraften svækkes med en brudt skyline.

I forhold til Kirkeindsigter henviser lokalplanen til tillægget for Højhuspolitik for Aarhus Kommune, at der er fokus på at sikre, at ny højhusbebyggelse ikke forstyrrer udsigten til byens vigtige

bygningsværker/landmarks: Domkirkespiret og Rådhusårnet. I den forbindelse bemærkes det i lokalplanen side 79, at "det vurderes ikke at bebyggelsen vil forringe udsigten fra og indsigten til de omkringliggende kirker i væsentligt omfang." Dette finder rådet er ringe dokumenteret med henvisning til ovennævnte. Rådet mener, at det er af afgørende betydning, at Aarhus Domkirke vil komme under visuelt pres, og at højhuset kan blive en konkurrent til byens skyline set fra den indre by.

Konklusion

Det lokale kulturmiljøråd finder ikke, at lokalplanforslaget i tilstrækkelig grad sikrer og opretholder de væsentlige arkitektoniske, kulturhistoriske eller miljømæssige værdier, der findes i området.